HET VERVOLG

VREDE EN DOODZONDE

Syrië wil de PLO vernietigen. „Heb je dit gelezen?" Op drie velletjes papier doorbrak Bassam Abu Shariff alle taboes die de Palestijnse revolutie de afgelopen decennia omgaven. De handdruk van Mubarak maakte hem een verrader. Arafat werd hard aangepakt, de PLO uit de kampen in Libanon verjaagd. Vrede met Israël? „Uiteindelijk", zegt Khaled al Hassan, „zullen de Israëli's naar ons toe komen en zeggen: help ons. En wij zullen klaar staan om ze te helpen."

door Gerard Jacobs

BASSAM ABU SHARIFF vreest voor zijn leven. Iedere keer als hij een geluid hoort in de doodlopende straat in Tunis waar hij kantoor houdt, loopt hij gespannen naar de openslaande balkondeuren.

Bassam Abu Shariff is een getekend man. En hij weet het. Tweemaal heeft hij het afgelopen jaar een doodzonde begaan. In het Arabisch-Israëlische conflict zijn zondaars voor minder vermoord.

Geweld is de Palestijnse voorman niet vreemd. Twintig jaar geleden ontplofte een Israëlische bombrief in zijn handen. Hij overleefde de aanslag, maar zijn gezicht is blijvend verminkt en hij mist een aantal vingerkootjes.

Jarenlang was hij de rechterhand van dokter George Habash, de leider van het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina, de verantwoordelijk was voor nele vliegtuigkapingen en terroristische aanslagen. Bassam Abu Shariff pleitte in de jaren voor „de permanente revolutie". In zijn kantoor in Beiroet hing een door kogels doorzeefd wapenschild van de Amerikaanse ambassade, dat hij persoonlijk na een aanval als trofee van de muur had gehaald. Hij kon in die dagen smakelijk verteller over enthousiaste Europeanen die zich bij de revolutie wilden aansluiten — maar van de vrijwilligers in de opleidingskampen in Zuid-Yemen had je meer last dan baat.

Bassam Abu Shariff geloofde in de gewapende strijd. De Palestijnen moesten in de Arabische wereld „de katalysator van de anti-imperialistische strijd" worden, en „de reactionaire regimes omver werpen."1 Alle Arabische hoofdsteden moesten getransformeerd worden in „het Hanoi van de Palestijnse revolutie" van waaruit „iedere centimeter van Palestina bevrijd zou worden van de imperialistische, zionistische entiteit". Yasser Arafat was een bourgeois die de wapens wilde neerleggen en de revolutie zou vernietigen.

Maar Bassam Abu Shariff is tot inkeer gekomen. Arfhans, hij spreekt vanaf nu anders te taal. En zijn oude wapenbroeders hebben hem wegens hoogverraad aangeklaagd. Abu Shariff weet hoe het vonnis luidt. Een weg terug is er niet meer.

Vorig jaar maakte Abu Shariff deel uit van de PLO-delegatie op de topconferentie van Afrikaanse leiders. Yasser Arafat leidde de delegatie. Ook de Egyptische president Husni Mubarak was aanwezig. Arafat en Mubarak legden toen hun diepgaande meningsverschillen over het Egyptisch-Israëlische vredesverdrag bij; de Palestijnen hadden het altijd als hoogverraad bestempeld.

„Ik werd aan Mubarak voorgesteld", vertelt Abu Shariff nu lachend, „en ik schudde hem de hand. Dat was alles."

De handreiking was voor de radicale Palestijnen doodzonde nummer een.

Abu Shariff werd door Habash uit het Volksfront gezet en Syrië, waar Habash zijn hoofdkwartier heeft, verklaarde Abu Shariff persona non grata. De Syriërs waren des duivels. Zij probeerden opnieuw Yasser Arafat te wippen als leider van de PLO en vielen de Palestijnse kampen in Libanon aan, waar de bevolking Yasser Arafat steunt.

De Syriërs proberen al meer dan tien jaar de politieke besluitvorming binnen de PLO te beïnvloeden. Zij willen niet dat de Palestijnen, net als Egypte, op eigen houtje tot een vergelijk met Israël komen. Vijf jaar geleden liep het conflict zo hoog dat de Syriërs de PLO-leiding uit Libanon verdreven. Zij hebben herhaaldelijk geprobeerd Yasser Arafat als leider van de PLO te vervangen door een pro-Syrische Palestijnse marionet die de opdrachten van de Syrische regering zou uitvoeren.

Bassam Abu Shariff koos in deze nieuwe ronde van interne Arabische strijd de kant van Arafat. Arafat vroeg hem zijn personnlijke media-adviseur te worden en Abu Shariff stemde toe. „Het lag in de lijn der dingen", zegt hij nu over zijn ommezwaai. „Ik werk voor de nationale zaak. En die wordt nu vertegenwoordigd door Arafat."

Zoals zoveel Palestijnen voor hem realiseerde Abu Shariff zich dat het Palestijnse volk alleen kan overleven — fysiek en als nationale entiteit — wanneer het vrede sluit met Israël en zich bevrijdt van de dodelijke pseudo-solidariteit van de Arabische regimes. Bassam Abu Shariff zette zijn nieuwe inzichten op papier.

Dat was doodzonde nummer twee.

Op drie velletjes papier doorbrak hij alle taboes die de Palestijnse revolutie de afgelopen decennia omgaven. En uit ervaring weet hij welk risico hij loopt: de PLO-vertegenwoordigers in Brussel, Londen en Parijs, die in het verleden — binnenskamers — dezelfde stellingen poneerden, werden allemaal vermoord.

In het document biedt Bassam Abu Shariff de Israëli's („het joodse volk", zegt hij nu, terwijl hij tien jaar geleden beweerde dat er geen joods volk bestaat — „alleen een joodse religie, en religie is de enige samenhoudende factor in Israël") alles waar zij veertig jaar om vroegen: vrede, veilige en erkende grenzen die gegarandeerd worden door een internationale troepenmacht, en economische en politieke samenwerking met de buurlanden. De vrede tussen Israël en de Palestijnen moet volgens Abu Shariff tot stand komen via directe onderhandelingen tussen beide partijen: „Wij zijn bereid met de Israëlische partij van Shimon Peres en het Likoed-blok van Yitzhak Shamir te spreken."

„De ziel d'ère van de PLO", schrijft hij, „is niet de vernietiging van de staat Israël, maar de redding van het Palestijnse volk en zijn rechten. Wij zijn klaar om vrede te sluiten. Wij hopen dat deze kans niet gemist zal worden."

Nooit eerder pleitte een Palestijnse leider zo openlijk en zo duidelijk voor een vredesregeling. Nooit eerder stak een Palestijn in het openbaar zo ver zijn nek uit. En waarschijnlijk tevergeefs.

Bassam Abu Shariff wordt nog „gek van woede" als hij vertelt hoe zijn document ontvangen is. „Ik schreef het als artikel voor de Washington Post. Wij wilden het publiceren vóór de topontmoeting tussen Reagan en Gorbatjov, en impact maken. De Post stelde de publikatie uit. Ten slotte belde ik op en toen zeiden ze: Wij bestuderen de inhoud. Toen was het te laat: de top was voorbij. En ze hebben het nog steeds niet gepubliceerd."

Hij laat zich niet verleiden tot oudervetse uitvallen naar de joodse-zionistische lobby in de VS. Hij zegt slechts „woest" te zijn op de Post, die doelbewust een unieke kans heeft laten lopen om het Palestijnse standpunt bekend te maken.

Abu Shariff belde een oude vriend bij de concurrent, de Washington Times, en die begreep de draagwijdte van zijn document wel. De Amerikaanse regering reageerde vervolgens „gematigd optimistisch" op Abu Shariffs knieval, maar eiste dat het document door de PLO-leiding, zijnde Yasser Arafat, bekrachtigd wordt.

Dat weigert Arafat. Hij zei dat hij bereid is zijn mening te geven wanneer de Amerikaanse regering een afgezant stuurt om zijn mening te vragen.

Khaled al Hassan

Bassam Abu Shariff

Dat weigert de Amerikaanse regering. Want eerst moet Arafat het bestaansrecht van de staat Israël erkennen, voordat er sprake kan zijn van diplomatieke contacten tussen de VS en de PLO.

Dat weigert Arafat weer zolang de VS de PLO niet erkent als de enige wettelijke vertegenwoordiger van het Palestijnse volk.

Een terwijl Arafat en de VS kat en muis spelen, schrikt Bassam Abu Shariff van ieder onverwacht geluid in de straat.

De PLO-leiding in Tunis is woedend. Niet op Bassam Abu Shariff, maar op het Westen dat terughoudend en zelfs cynisch heeft gereageerd op het document.

„Waarom moet Arafat het document publiekelijk onderschrijven?", vraagt Khaled al Hassan, een van de vijf oprichters van Al Fatah, de belangrijkste Palestijnse groepering waartoe ook Arafat behoort, zich af. „Het document weerspiegelt de mening van het Palestijnse leiderschap. Abu Shariff is Arafats belangrijkste adviseur voor het mediabeleid. En laat ik je dit zeggen: het artikel bevat niets nieuws. Het is in overeenstemming met alle resoluties die sedert 1973 door het Palestijnse parlement in ballingschap zijn aangenomen. Wij willen dat Israël zich terugtrekt uit de bezette gebieden, wij willen dat ons recht op zelfbeschikking wordt erkend en wij willen dat de veiligheid van alle staten in de regio gegaranderd wordt door de grootmachten. Dat is ons standpunt sedert 1973. Bassam Abu Shariff herhaalt dit standpunt. Alleen, hij smeert er een hoop stroop over. Hij gebruikt woorden die jullie in het Westen begrijpen. Hij gebruikt jullie terminologie. Het artikel is geen doorbraak in het Palestijnse denken. Alleen de taal is toegesneden op het westerse denken. En niet op wat de Arabieren gewend zijn van ons te horen."

Desalniettemin staat Abu Shariffs artikel haaks op het Handvest van de PLO, waarin het bestaan van een joods volk met het recht op een eigen staat wordt ontkend, de vernietiging van de staat Israël wordt gepropageerd, en ieder compromis met het „in wezen agressieve, expansionistische, koloniale, racistische en in methode fascistische zionisme" wordt verworpen. Het Westen weigert de PLO te erkennen als onderhandelingspartner in het Midden-Oosten-conflict zolang de PLO dit Handvest niet wijzigt. Bassam Abu Shariff zwigt in zijn document over het Handvest.

Kahled al Hassan vindt dat het Westen zeurt: „Waarom hebben jullie geen kritiek op het partijprogramma van de Likoed. De Likoed, aangevoerd door premier Shamir, spreekt en zingt over Groot-Israël, het Israël van de Nijl tot aan de Eufraat. De Likoed wil land annexeren van zeven verschillende Arabische staten. Daar horen wij in het Westen niemand over. Al die mensen die het Handvest ter sprake brengen, willen eenvoudig niet met ons praten. Zij willen geen vrede. Zij verschuilen zich achter het Handvest. Zij ontkennen de werkelijkheid. De werkelijkheid is dat er in 1973 een nieuw tijdperk is aangebroken. Vanaf die datum heeft het Palestijnse parlement in ballingschap ons Handvest geamendeerd. Wij hebben in talrijke resoluties vastgelegd dat wij twee staten in Palestina accepteren, dat wij de veiligheid van alle staten in de regio willen garanderen en de status quo zullen handhaven."

Ook Khaled al Hassan huist in een doodlopende straat in Carthago, een voorstad van Tunis. Buiten patrouilleert de Tunesische politie. Binnen houden zwaarbewapende Palestijnse bodyguards de wacht. De PLO-leiding staat onder grote druk. Haar hoofdkwartier in Tunis is door de Israëlische luchtmacht platgebombardeerd en onlangs werd een van Khaled al Hassans wapenbroeders, Abu Jihad, mede-oprichter van Al Fatah en de hoogste militaire commandant binnen de PLO, in dezelfde buurt waar Abu Shariff en Khaled al Hassan verblijven, door een Israëlisch commando vermoord. Bovendien wordt de PLO van Yasser Arafat op dit moment door dissidente Palestijnen, gesteund door Syrië, uit de Palestijnse kampen in Libanon verjaagd. Op een dag smeuvelen er meer Palestijnen in de inter-Arabische strijd dan in de gehele periode van de intifada in de bezette gebieden.

Khaled al Hassan is verbitterd. Als een van de eersten pleitte hij voor het afzweren van de gewapende strijd als enige strijdmethode. De PLO moest contacten leggen met de Verenigde Staten en West-Europa. Yasser Arafat moest de olijftak ter hand nemen. Ontvoeiebaar pleitte Al Hassan voor een politieke dialoog. Hij werd verketterd door de radicale Palestijnen en zelfs enige tijd geschorst als lid van het centrale comité van de PLO. Maar uiteindelijk zegevierde zijn visie binnen de PLO. Toch, na al die jaren van interne strijd waarin veel van zijn medestanders werden vermoord om hun gematigde benadering van het probleem, staat Khaled al Hassan nog steeds met lege handen: „De PLO doet concessie na concessie. Maar de Amerikanen en de Israëli's wijken geen strobreed. Politiek verandert er niets. Maar goed, onze strijd is geen tijdverdrijf. Het gaat om het voortbestaan van ons volk. It's to be or not to be as a people. Dus wij zijn geduldig."

Bassam Abu Shariff zwijgt in zijn document over het lot van de honderdduizenden Palestijnse vluchtelingen die in 1948 tijdens de eerste Arabisch-Israëlische oorlog uit Palestina wegvluchtten. Deze Palestijnen zijn niet getolpen met een Palestijnse mini-staat op de westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook. De Verenigde Naties eisen dat deze Palestijnen naar hun geboortegrond kunnen terugkeren of financieel schadeloos worden gesteld. De resolutie is nooit uitgevoerd.

Khaled al Hassan is een van die vluchtelingen uit 1948. „Mijn familie was eeuwenlang de beheerder van de heilige grot van Elias, of Al Khaddar zoals wij het noemen, of St George voor de christenen, halverwege de berg Carmel bij Haifa. Op hoogtijdagen kwamen er tienduizenden pelgrims: joden, christenen en moslims. Zij logeerden op ons landgoed. Dat gaf nooit problemen. Mijn familie ligt daar begraven. Natuurlijk wil ik terug. Mijn kindgren willen terug. Mijn kleinkinderen willen terug. En waarom niet? Alle resoluties van de Verenigde Naties zeggen dat wij terug mogen. Wees redelijk: als van ons geeist wordt dat wij de VN-resoluties aanvaarden waarin het bestaansrecht van Israël binnen veilige en erkende grenzen gegaranderd wordt, wat wij doen, mogen wij dan eisen dat de resolutie waarin ons recht op terugkeer wordt geregeld ook uitgevoerd wordt? Ik ben nog steeds de beheerder van de grot van St. George."

De terugkeer van de Palestijnse vluchtelingen zal volgens Al Hassan geregeld moeten worden op een internationale vredesconferentie. Dat geldt ook voor de toekomst van de Israëlische nederzettingen op de westelijke Jordaanoever. Zijn eerste, emotionele reactie is dat de nederzettingen afgebroken moeten worden.

„Maar wij zijn flexibel. Als de kolonisten tot een vergelijk kunnen komen met de Palestijnen om de grond waarop de nederzetting is gebouwd van de Palestijnse eigenaren te huren, mij best. Dan kunnen ze blijven. Kijk, vanaf 1969 hebben wij aangeboden dat Palestijnen en joden vreedzaam samenleven in een ongedeeld, democratisch en seculier Palestina. In die opzet vormen de nederzettingen geen enkel probleem. Maar de joden willen hun eigen, exclusief joodse staat. Wij willen samenleven. De Israëli's willen Groot-Israël. Voor ons blijft de democratische staat een optie, op voorwaarde dat hij vreedzaam en democratisch tot stand komt. En ik verzeker u: die democratische staat zal er ook komen. En wel om economische redenen. Palestina is te klein en te arm voor twee onafhankelijke staten. Maar als de Israëli's een joodse staat willen, dan zeg ik: hier heb je je joodse staat. Maar uiteindelijk zullen ze naar ons toe komen en zeggen: help ons. En wij zullen klaar staan om ze te helpen."

Oude gewoonten slijten langzaam. Wanneer Bassam Abu Shariff weer vanachter zijn bureau opspringt en de straat intuurt, vraag ik hem waar hij bang voor is.

„Bang?" zegt hij lachend. „Ik ben niet bang. Ik ben op mijn hoede voor Israëlische terroristen." Dan loopt hij naar zijn boekenkast. Op een plank staan twee foto's van jonge kinderen met Yasser Arafat. „Mijn vrouw en de kinderen zitten nog in Beiroet" zegt hij. „Ik vrees voor hun leven. De Syriërs zijn (ook van woede op mij, de Syrische president) Hafez al Assad is uit zijn bol gegaan. De afgelopen nacht hebben de Syriërs 60 duizend mortieren afgeschoten op het laatste Palestijnse kamp in Beiroet, Burj al Barajneh. Het wordt met de grond gelijk gemaakt. De Syriërs proberen de PLO te vernietigen. Waarom?" Hij pakt zijn artikel op en houdt het mij voor: „Heb je dit gelezen?"

Het is de tragiek van twintig jaar gewapende Palestijnse strijd en retoriek dat uiteindelijk alleen de radicale Palestijnen en Arabieren de kniewal van de PLO-leiding nog serieus nemen.

Palestijnen in Oost-Jeruzalem. „Wees redelijk: als van ons geeist wordt dat wij de VN-resoluties aanvaarden waarin het bestaansrecht van Israël binnen veilige en erkende grenzen gegaranderd wordt, wat wij doen, mogen wij dan eisen dat de resolutie waarin ons recht op terugkeer wordt geregeld ook uitgevoerd wordt?"
Foto Daniel Koning / de Volkskrant

2 Transplantatie in de Quercy
Man & Dier
De ambtenaren van Nerecodi

3 Spektakel in Atlanta

4 Rood de doos in: de eerste socialistische bladen

5 Stadsnatuur: Park Transwijk
Fjra volkslied, Zweedse tekst

VERVOLGENS

9 Het Italiaanse ontwerp van 1945 tot nu.
Altijd een stap verder.

Herziening Britse wet op staatsgeheimen: een uiterst negatief document.

Eindredactie Het Vervolg:
ADRIAAN DE BOER, YVONNE GNIRREP en DICK SLOOTWEG.
Vormgeving: RONALD VISSER